

Exposició *La infàmia. La participació catalana en l'esclavatge colonial*. Barcelona, Museu Marítim, del 21 de febrer al 2 d'octubre de 2025.

El Museu Marítim de Barcelona ha presentat l'exposició *La infàmia. La participació catalana en l'esclavatge colonial* que es podrà visitar fins el 5 d'octubre de 2025.

La mostra compta amb el guió d'Antoni Tortajada Estruch, el projecte museogràfic d'Ignasi Cristià, i té l'assessorament expert de l'historiador Martín Rodrigo, professor titular de la Universitat Pompeu Fabra i un dels investigadors europeus més rellevants en tots els temes que tenen a veure amb l'esclavatge en època contemporània. Entre els col·laboradors expositius també cal destacar la directora de cinema Sally Fenaux Barleycorn, artista que ha dirigit més d'una desena de curtmetratges de ficció així com diverses obres de vídeo per a exposicions com el que aquí presenta, titulat "Una nova història de reconciliació".

L'exposició està dividida en diferents apartats que són cabdals per comprendre què significava el negoci de l'esclavatge pels europeus, i concretament per als catalans. Els espais temàtics s'agrupen en quatre espais. En primer lloc, la reflexió sobre la tracta en si mateixa a partir dels espais "El gran espai colonial", "La burgesia catalana podia estar molt satisfeta" i "El gran negoci dels espanyols a Cuba". En segon lloc, l'exposició es centra en com es duia a terme la captura de persones amb els subtemes "El rapte" i diversos exemples de moneda i "ingenios", com el de Flor de Cuba que era propietat de la família Arrieta i que es va fundar al 1838 prop de Matanzas, sent un dels més importants de l'època i que, a banda de dibuixos, compta amb una gran maqueta que detalla els diferents edificis que el componien. Aquest espai està acompanyat de diferents iniciatives per acabar amb l'esclavatge com un cartell del Teatro de Novedades que anunciava una funció el 14 de gener de 1873 dedicada a la Sociedad Abolicionista Española amb el títol "Trencar cadenes". El tercer espai és envoltat de miralls i ple de fustes al terra primes i llargues, que reproduïxen una mena de l'esquelet d'un vaixell. Finalment, s'entra al darrer espai on

es pot visualitzar el vídeo de Fenaux Barleycorn que vol sintetitzar el passat i present de l'esclavitud i en el que participen diferents documentalistes i col·laboradors com Amada Bokesa o Bianka Batlle Nguema. En aquesta instal·lació també es parla dels "Referents contra el racisme" amb fotografies de personatges rellevants com Rosa Parks o una vitrina que recull diversos objectes que volen recordar marques i còmics on el racisme era ben viu, com el pot de Colacao. Destacar també que hi ha un programa interactiu dissenyat expressament per l'exposició al que es pot accedir des de diferents pantalles.

L'exposició val molt la pena ja que els temes triats detallen de forma excel·lent totes les cares i fases de l'esclavatge en sí, sense perdre el fil i passant comptes amb les famílies catalanes que es van enriquir amb la tracta. De fet, ja és al primer apartat, "El gran negoci català", on es citen de forma expressa diferents catalans que directament es van enriquir amb el comerç d'essers humans. I tanmateix també és molt rellevant l'esforç que s'ha fet en reunir tota mena d'objectes expositius per l'ocasió tal como són dibuixos, quadres, fotografies, maquetes, objectes, etc.

Finalment, no vull acabar sense fer dos esments directes. D'una banda, reivindicar l'excel·lent feina de Martín Rodrigo en desvetllar la història de esclavatge a Catalunya i Espanya, recerca que ha permès desmitificar l'autonegada memòria catalana i espanyola. I, de l'altra, recordar les excel·lents activitats programades en paral·lel a la mostra, especialment el cicle de conferències on van participar personalitats rellevants com la coneguda historiadora Ulrike Schmieder de Leibniz University Hannover (Alemanya). De fet, en la seva conferència el propi Director del Museu va destacar la gran empremta que l'obra de Schmieder té als continguts expositius de l'exposició permanent, ja que des del Museu van parlar molta atenció a la crítica constructiva que ella va fer a alguns aspectes, fet que va permetre prendre consciència de la necessitat de resignificar la manera en què s'haurien de presentar temàtiques relacionades amb l'esclavatge. És per tot això que la visita a l'exposició és molt recomanada tant pels que no tenen nocions sobre l'esclavatge, com pels que volen aprofundir en les implicacions que va tenir en l'acumulació de riquesa de part de la burgesia catalana.

Bibliografia

RODRIGO, Martín (2000). *Los marqueses de Comillas 1817–1925*. Madrid: LID Editorial Empresarial.

RODRIGO, Martín (ed.) (2022). *Del Olvido a la memoria. La esclavitud en la España contemporánea*. Barcelona: Icaria.

SCHMIEDER, Ulrike (2024). *Versklavung im Atlantischen Raum. Orte des Gedenkens, Orte des Verschweigens in Frankreich und Spanien, Martinique und Kuba*. Berlin: De Gruyter.

Resenyes a mitjans de comunicació

GALISTEO, Carla, "El Museu Marítim de Barcelona inaugura l'exposició 'La Infàmia. La participació catalana en l'esclavatge colonial'", *Sapiens*, 22 de febrer de 2025. Disponible a: https://www.sapiens.cat/noticies/museu-maritim-barcelona-inaugura-exposicio-infamia-participacio-catalana-en-esclavatge-colonial_402826_102.html

REDÓN, Aurora; EIXARCH, Joan, "'La infàmia': La cara oculta de la riquesa burgesa al Museu Marítim", *TVE1*, 5 de març de 2025. Disponible a: <https://www.rtve.es/play/videos/informatiu/infamia-cara-oculta-riquesa-burguesa-museu-maritim/16478090/>

Yolanda Aixelà-Cabré

IMF-CSIC

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4333-9739>